

دقیقاً کجایی؟ - آمار پاسخ می‌دهد

نظرسنجی از بینندگان سریال شهرزاد؛ نتایج و تحلیل

منتشر شده در شماره تیر 1395 - ماهنامه مدیریت ارتباطات

نگین حسینی

روزنامه نگار و دانشجوی دکترا

neginh@gmail.com

مقدمه: من نیز همچون بسیاری از ایرانیان داخل و خارج از کشور، سریال "شهرزاد" را با علاقه پیگیری می‌کردم و هر از گاهی در شبکه‌های اجتماعی با زبان دل در موردش می‌نوشتم. طولی نکشید که از باز خورد مطالبم و نوشته‌های دوستان در شبکه‌های اجتماعی و نظرسنجی‌های غیررسمی در میان آشنایان متوجه شدم که تعداد قابل توجهی از بینندگان، شهرزاد را پسندیده‌اند. هر هفته که بخشی تازه از این درام عاشقانه را می‌دیدم، به این فکر می‌کردم که شهرزاد چه دارد که خیلی‌ها دوستش دارند؟ چه دلیل یا دلایلی می‌تواند باعث جلب جمعیت قابل توجهی از ایرانیان به این سریال شود و حتی کسانی که سختگیرند و هر فیلم یا سریالی را دنبال نمی‌کنند، جذب کند؟

کم کم فرضیه‌هایی در ذهنم شکل گرفت و در نهایت تصمیم گرفتم در یک نظرسنجی عمومی، نظرات بینندگان را در مورد برخی از جنبه‌های این سریال جویا شوم، از جمله اینکه: چند درصد بینندگان شهرزاد این سریال را دوست داشتند؟ نقاط قوت و ضعف سریال از نظر بینندگان چه بود؟ چه گروه‌های سنی و تحصیلی بیشتر جذب این مجموعه شدند؟ آیا درست است که زنان بیشتر از مردان طرفدار سریال شهرزاد بودند؟ بهترین بازیگران و کادر فنی این سریال از نظر بینندگان که بودند؟ شهرزاد چقدر باورپذیر بود و بیندگانش با کدام یک از شخصیت‌ها بیشتر همذات پنداری کردند؟ بر این اساس، این مقاله‌ی تحقیقی، منعکس کننده‌ی نظرات جمعی از بینندگان شهرزاد است که احتمالاً سلیقه‌ها و علاقه‌های مشترکی با جمع بزرگ بینندگان این سریال دارند و ممکن است به نوعی نظرات آن جمع بزرگ را بازتاب ببخشند.

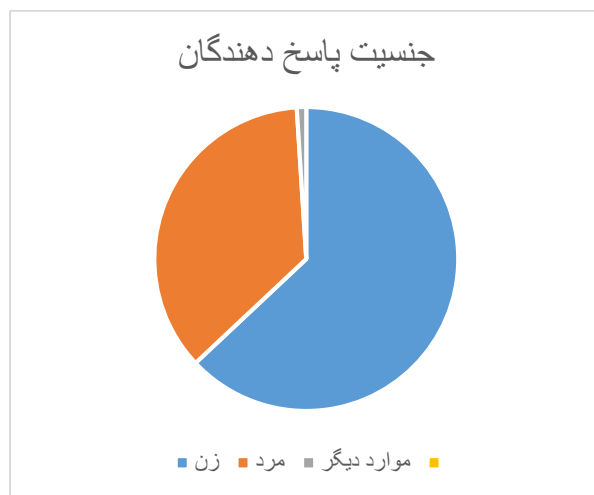
از ابتدای شکل گیری ایده‌ی نظرسنجی، دوست داشتم سوالات را از نوع "باز" مطرح کنم تا هر پاسخ دهنده‌ای بتواند نظرات شخصی خودش را بنویسد و جواب‌های من، تعیین کننده‌ی پاسخ کسی نباشد اما از آنجا که احتمال می‌رفت تعداد زیادی از بینندگان شهرزاد در این نظرسنجی شرکت کنند، طرح سوالات باز را منتفی کردم؛ چراکه بررسی تک تک جواب‌ها، تحلیل و نتیجه گیری از آنها، نیازمند زمان بیشتر و چند نیروی کمکی بود که متأسفانه هیچ کدام را در اختیار نداشتم. از این رو سوالات از نوع "بسته" انتخاب شدند اما در چند مورد، اولویت گذاری جوابها را به پاسخ دهندگان سپردم. نظر سنجی در مورد سریال شهرزاد را با استفاده از امکانات نظرسنجی نرم‌افزار کولتریکس (دانشگاه پوردو) به صورت آنلاین انجام داده‌ام. از ده سوال طراحی شده، سه سوال مربوط به شرکت کنندگان در نظرسنجی (جنسیت، سن و تحصیلات پاسخ دهنده‌گان)، و هفت سوال در مورد سریال شهرزاد است. پرسشنامه در اردیبهشت 1395 به مدت سه هفته بطور آنلاین در دسترس همگان قرار گرفت. پس از فراخوانی که با همکاری تعدادی از دوستان و همکاران از طریق شبکه‌های اجتماعی و ایمیل منتشر کردیم، مجموعاً 504 نفر در این نظرسنجی شرکت کردند که در نوع خود رقم قابل توجهی است. البته بر اساس گزارش نهایی کولتریکس، تعداد پاسخ دهندگان به هر سوال متفاوت از سوال دیگر بوده است؛ یعنی همه‌ی 504 نفر به تمامی سوالات پرسشنامه جواب نداده‌اند.

در تحلیل پاسخ‌ها، گاهی جنسیت شرکت کنندگان را لحاظ نکرده‌ام و گاه، تفکیک جنسیتی انجام داده‌ام تا معانی بیشتری از داخل پاسخ‌ها بیرون بکشم. گاه جوابی برای سوالی پیدا کرده‌ام و گاه سوالات بیشتری مطرح کرده‌ام؛ پرسش‌هایی که برای یافتن پاسخ‌هایشان باید پژوهش‌های مکمل دیگری انجام داد، یا جواب‌ها را از دست اندرکاران سریال شهرزاد جویا شد. در هر حال این سوالات می‌تواند برای دانشجویان علوم انسانی و اجتماعی مبنایی برای انجام پژوهش‌های مشابه در این زمینه و تکمیل یافته‌های این تحقیق باشد.

نتایج نظرسنجی به ترتیب سوالات پرسشنامه

1. جنسیت پاسخ دهندگان

از میان 496 نفری که به سوال "جنسیت شما" پاسخ دادند، 63% (314 نفر) زن و 36% (181 نفر) مرد بوده‌اند و یک نفر نیز "گزینه‌های دیگر" را انتخاب کرده است (نمودار 1).

نمودار 1: توزیع نسبی پاسخ دهندگان بر اساس جنسیت

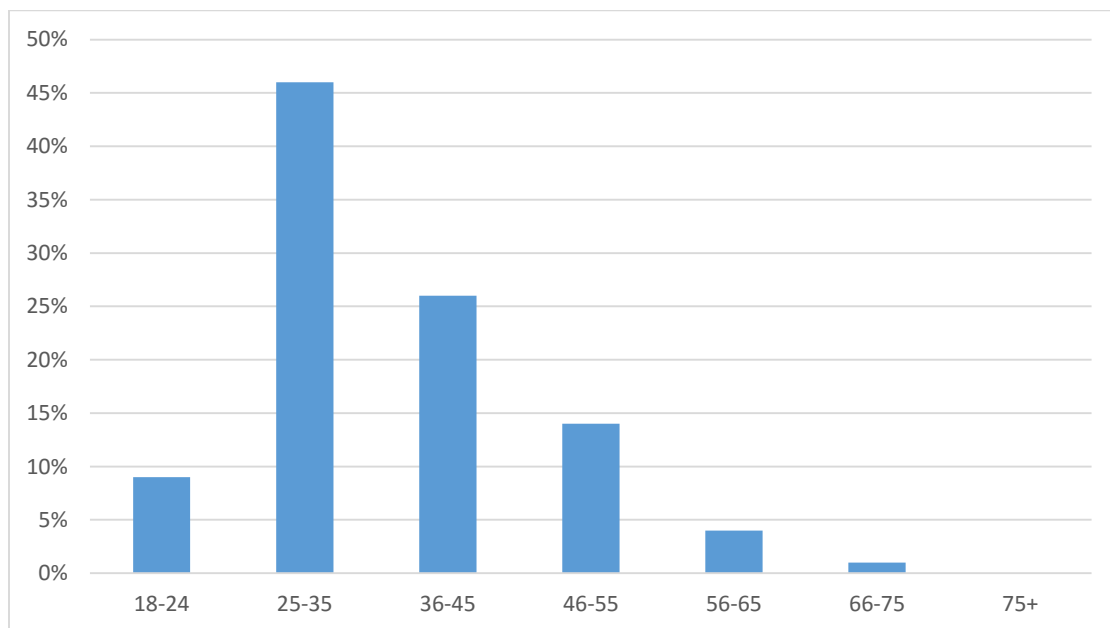
آیا ارتباطی میان درصد زنان پاسخ دهنده به این نظرسنجی و درصد زنان بیننده شهرزاد وجود دارد؟ آیا از اینکه درصد زنان پاسخ دهنده به این نظرسنجی تقریباً دو برابر درصد مردان بوده، می‌توان چنین نتیجه گرفت که بینندگان شهرزاد را عمدتاً زنان تشکیل داده‌اند؟ مشاهدات فردی من در شبکه‌های اجتماعی تایید کننده‌ی نتیجه‌ی این بخش از پرسشنامه است: پیش از انجام این نظرسنجی متوجه شده بودم که زنان بیشتر از مردان در مورد شهرزاد می‌نویسند یا بازخورد نشان می‌دهند. از طرف دیگر، نوع واکنش زنان و مردان به شهرزاد نیز متفاوت بود: در حالی که بیشتر خانم‌ها در مورد جنبه‌های مثبت سریال می‌نوشتند یا بازخورد مثبت نشان می‌دادند، تعداد بیشتری از مردان (دستکم در شبکه‌های اجتماعی که من عضو هستم) روی نقاط ضعف سریال تمرکز داشتند و بازخوردی منفی نشان می‌دادند. این دو موضوع، یعنی: (1) تعداد بیشتر زنان بیننده نسبت به مردان؛ و (2) واکنش مثبت زنان به سریال در مقایسه با واکنش منفی برخی مردان، شاید بی‌ارتباط با ماجرای سریال نباشد: شهرزاد دختری است که در محیطی مردسالار زندگی می‌کند، و با وجود همه‌ی محدودیت‌های دهه‌ی 30 خورشیدی، در دانشکده‌ی پزشکی درس می‌خواند و می‌خواهد با نامزدش فرهاد (که عاشقانه یکدیگر را دوست دارند) ازدواج کند اما در نهایت، تسلیم خواسته‌های "بزرگ‌آقا" بی‌می‌شود که به واسطه‌ی ثروت و نفوذ سیاسی، سرنوشت انسان‌ها را به راحتی عوض می‌کند. پدر شهرزاد نیز بخشی از نظام سلطه‌ی بزرگ‌آقا، "نمک پرورده" و مجری بی‌چون و چرای خواسته‌های اوست؛ حتی شیرین نیز که ظاهراً در سطحی بالاتر از نظام قدرت و زیر حمایت پدری بانفوذش قرار دارد، خود قربانی همین نظام مسلط مردانه است. قصه‌ی شهرزاد مربوط به بیش از شصت سال پیش

است اما گویی شهرزاد جمعیت بزرگی از زنان را نمایندگی می‌کند که فارغ از زمان و مکانی مشخص، دردهایی مشترک را زندگی کرده و می‌کنند. به عبارت دیگر، "همذات پنداری" می‌تواند یکی از دلایل استقبال بیشتر زنان از سریالی باشد که قهرمان اصلی‌اش زن است، و اسارت او در بندهای تحمیل شده‌ی خانوادگی و اجتماعی، داستان مشترک بیشتر زنان در همه‌ی زمان‌ها است. سوال آخر این پرسشنامه و نتایج آن، موضوع "همذات پنداری" بینندگان با شخصیت‌های سریال را آشکارتر خواهد کرد.

2. سن پاسخ دهندگان

493 نفر سن خود را در پرسشنامه تعیین کرده‌اند. توزیع نسبی پاسخ دهندگان پرسشنامه بر اساس گروه‌های سنی (نمودار 2) عبارت است از:

- ✓ 18 تا 24 سال: 9% (42 نفر)
- ✓ 25 تا 35 سال: 46% (229 نفر)
- ✓ 36 تا 45 سال: 26% (128 نفر)
- ✓ 46 تا 55 سال: 14% (70 نفر)
- ✓ 56 تا 65 سال: 4% (21 نفر)
- ✓ 66 تا 75 سال: 1% (3 نفر)
- ✓ بالای 75 سال: 0%

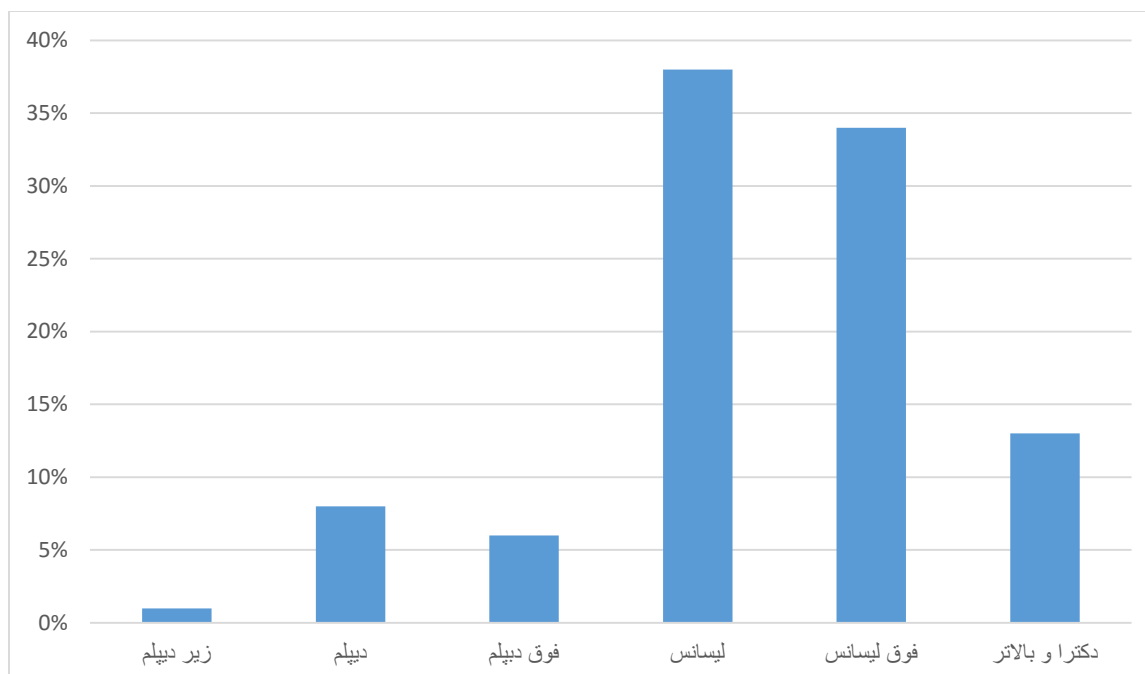
نمودار 2: توزیع نسبی پاسخ دهندگان بر اساس گروه سنی

بر اساس نتایج به دست آمده، 46% پاسخ دهندگان متعلق به گروه سنی 25 تا 35 سال هستند. در اینجا نیز این سوال مطرح می‌شود که آیا بالا بودن تعداد پاسخ دهندگان پرسشنامه در گروه سنی 25 تا 35 سال (46%) به معنی آن است که تقریباً نیمی از مخاطبان سریال شهرزاد در این گروه سنی قرار داشته‌اند؟ نکته‌ی دیگر اینکه 86% کل پاسخ دهندگان نظرسنجی 25 تا 55 ساله‌اند؛ در حالی که فقط 5% پاسخ دهندگان، 56 تا 75 سال داشته‌اند. آیا این بدان معنی است که سریال شهرزاد نتوانسته است در جذب بینندگان میانسال و سالمند موفق باشد؟ یا می‌توان اینطور فرض کرد که بینندگان مسن‌تر امکان کمتری برای شرکت در یک نظرسنجی آنلاین (و استفاده از کامپیوتر و اینترنت) را داشته‌اند؟ از سوی دیگر، تنها 9% پاسخ دهندگان 18 تا 24 ساله بوده‌اند. آیا این بدان معنی است که بینندگان این گروه سنی با سریال شهرزاد ارتباط نسبتاً کمتری (نسبت به سایر گروه‌های سنی 25 تا 55 سال) برقرار کرده‌اند؟ در حالی که ماجرای عاشقانه‌ی شهرزاد می‌توانست باب میل بسیاری از جوانان 18 تا 24 ساله باشد، چه عامل یا عواملی سبب شده که درصد اندکی از این گروه سنی این سریال را تماشا کنند؟

3. سطح تحصیلات پاسخ دهندگان

494 نفر به سوال مربوط به سطح تحصیلات جواب دادند. توزیع نسبی شرکت کنندگان بر اساس مدرک تحصیلی (نمودار 3) عبارت است از:

- ✓ زیر دیپلم: 1% (6 نفر)
- ✓ دیپلم: 8% (40 نفر)
- ✓ فوق دیپلم: 6% (29 نفر)
- ✓ لیسانس: 38% (186 نفر)
- ✓ فوق لیسانس: 34% (167 نفر)
- ✓ دکترا و بالاتر: 13% (66 نفر)

نمودار 3: توزیع نسبی شرکت کنندگان بر اساس مدرک تحصیلی

بر اساس نتایج، نزدیک به نیمی از شرکت کنندگان در نظرسنجی (47%) دارای مدرک فوق لیسانس و دکترا (و بالاتر) بوده‌اند. در مجموع 85% پاسخ دهندگان مدرک لیسانس و فوق لیسانس و دکترا داشته‌اند که نشانگر قابل تاملی تلقی می‌شود و می‌تواند بیانگر آن باشد که اکثریت بینندگان سریال شهرزاد تحصیلکرده‌ی دانشگاه بوده‌اند. چه دلیل یا دلایلی سبب شده که این گروه‌ها از این مجموعه استقبال کنند؟ مولفه‌هایی که باعث جذب دانش‌آموختگان آموزش عالی شده است، کدامند؟ پژوهشی مشابه می‌تواند پاسخ‌های دقیق‌تری برای این سوالات پیدا کند؛ به ویژه پژوهشی قیاسی میان سطح تحصیلات بینندگان سریال شهرزاد و به عنوان مثال، تحصیلات علاقه‌مندان سریال‌های ترکی می‌تواند شاخص‌های مقایسه‌ای ارزشمندی در اختیار محققان قرار دهد.

4. آیا سریال شهرزاد را دوست داشتید؟

اکثریت 487 نفری که به این سوال جواب داده‌اند، شهرزاد را پسندیده‌اند:

- ✓ بله دوست داشتم: 94% (459 نفر)
- ✓ خیر، دوست نداشتم: 2% (9 نفر)
- ✓ مطمئن نیستم: 3% (17 نفر)
- ✓ هم بله، هم نه: 2% (8 نفر)

تفکیک جنسیتی پاسخ‌ها تفاوت‌چندانی را در میان جواب‌ها نشان نمی‌دهد. در مجموع، 95% زنان و 92% مردان پاسخ دهنده سریال شهرزاد را دوست داشته‌اند که رقم نزدیکی است. همچنین 1% زنان و 3% مردان شرکت‌کننده در نظرسنجی سریال را دوست نداشته‌اند (جدول 1).

مردان	زنان	آیا سریال شهرزاد را دوست داشتید؟
92%	95%	بله
3%	1%	خیر
3%	3%	مطمئن نیستم
2%	1%	هم بله، هم نه
100%	100%	مجموع

جدول 1 - میزان علاقمندی پاسخ‌دهندگان به سریال شهرزاد بر اساس جنسیت

5. اگر سریال شهرزاد را دوست داشتید، دلایل خود را به ترتیب اولویت ذکر کنید.

481 نفر به این سوال پاسخ دادند و دلایل اول تا هفتم به ترتیب زیر مشخص شد:

1. ماجرا یا داستان جذاب و پرکشش
2. بازی خوب هنرپیشه‌ها
3. مهارت و تجربه کارگردان سریال
4. جذابیت مقطع زمانی ماجرا (دهه 1330) و دوره‌ی پس از کودتا علیه مصدق
5. جذابیت تماشای تهران قدیم
6. موارد دیگر
7. حمایت از سریال‌های مستقل و شبکه پخش خانگی

ترتیب دلایل از مهم‌ترین تا کم‌اهمیت‌ترین، چند نکته را نشان می‌دهد: درام عاشقانه‌ی جاری در سریال بیشتر از جنبه‌ی تاریخی آن جلب توجه کرده است. شاید مهم‌ترین دلیل این باشد که غلظت عاشقانه‌های شهرزاد از بستر تاریخی ماجرا پیشی گرفته و حتی در برخی قسمت‌ها، ماجراهای سیاسی - اجتماعی پس از کودتا کاملاً کمرنگ شده است. این نتیجه همچنین تایید می‌کند که سه عنصر مهم: داستان پرکشش، بازی‌های قابل قبول و مهارت کارگردان، برای تولید مجموعه‌ای که مورد پسند اکثریت بینندگان (94%) باشد، لازم و ملزوم یکدیگرند.

هرچند "موارد دیگر"، یکی مانده به پایان فهرست قرار دارد، اما به هر حال نشان می‌دهد که ویژگی‌های مثبت دیگری نیز در سریال سریال شهرزاد بوده که برخی بینندگان مایل بوده‌اند آنها را نیز لحاظ کنند. دست آخر اینکه نتیجه نظرسنجی نشان می‌دهد حمایت از سریال‌های مستقل و شبکه پخش خانگی دغدغه‌ی اصلی بینندگان نیست. هرچند این گزینه ارتباط مستقیمی با نحوه‌ی تماشای سریال شهرزاد (از راه قانونی یا غیرقانونی) ندارد، اما بطور غیرمستقیم به این موضوع مربوط می‌شود.:

در حالی که فروش هر چه بیشتر نسخه‌ی اصل سریال‌ها در شبکه‌ی خانگی و حمایت از سرمایه‌گذاران تولیدهای مستقل، برای دست اندرکاران فیلم‌ها و سریال‌ها اهمیت حیاتی دارد، تعداد نسبتاً زیادی از بینندگان این محصولات، و حتی طرفداران تولیدات مورد پسند، کمتر به فکر حمایت مالی از فیلم و سریال از راه خرید نسخه‌ی اصل آنها هستند و ترجیح می‌دهند حتی محصولات باکیفیت‌تر را نیز رایگان تماشا کنند.

6. به نظر شما سریال شهرزاد چه نقاط ضعفی داشت؟ پاسخ‌هایتان را اولویت بندی کنید.

468 نفر به این سوال جواب دادند. بر اساس نتایج، دلایل زیر به ترتیب اهمیت ذکر شده است:

1. گذر زمان به درستی در ماجرای فیلم لحاظ نشده بود
2. صحنه‌های پلیسی (اکشن) مصنوعی و غیر حرفه‌ای بود
3. زبان استفاده شده در داستان، فارسی امروزی بود
4. بعضی ماجراها سرهم بندی شده بود
5. برخی موارد به لحاظ تاریخی نادرست بود (به اصطلاح سوتی زیاد داشت)
6. بازی برخی هنرپیشه‌ها ضعیف بود
7. موارد دیگر

سریال شهرزاد مسلماً خالی از نقص و ایراد نیست. همچنان که نتیجه‌ی این بخش از نظرسنجی نشان می‌دهد، یکی از عمده‌ترین ایرادهای این مجموعه، گم شدن زمان در طول اتفاق‌های سریال است. در حالی که داستان از کودتای 28 مرداد 1332 آغاز می‌شود، انتظار می‌رود ماجراهای بعدی ظرف سه-چهار اتفاق افتاده باشد اما تاریخ فوت سرگرد فولادشکن روی سنگ مزار او 1333 را نشان می‌دهد (یعنی برخلاف انتظار، فقط یک سال گذشته است)؛ ضمن آنکه فضای خارجی سریال و به خصوص باغ محل زندگی بزرگ آقا تغییرات فصلی را نشان نمی‌دهد. علاوه بر مصنوعی در آمدن صحنه‌های اکشن که دومین ایراد از نظر شرکت کنندگان در نظرسنجی بوده، زبان مورد استفاده‌ی شخصیت‌ها نیز یکدست و مطابق با زبان دهه‌ی 30 نیست. در حالی که برخی شخصیت‌ها (مثل شربت) در بعضی صحنه‌ها ادبیات مخصوص خود یا گروه خود را به کار می‌برند و زبان استعاری در برخی صحنه‌ها قوت می‌گیرد، بخش بزرگی از دیالوگ‌ها همچنان به زبان فارسی امروزی است. علاوه بر اینها، برخی ماجراها نیز رمزگشایی نمی‌شود (مثل قتل حشمت یا قاتل او که شباهت زیادی به اصغری، کارگر فرش فروشی داشت). ایرادهای فیلمنامه‌ی شهرزاد بیش از اینها و فراتر از فهرستی است که در این پرسشنامه مطرح شده و شرکت کنندگان در نظرسنجی آن را اولویت بندی کرده‌اند. اگر نظرسنجی با سوالات باز صورت گرفته بود، شرکت کنندگان می‌توانستند "موارد دیگر" را نیز با ذکر جزئیات مشخص کنند تا ایرادهای بیشتری شناسایی و فهرست شود.

7. به هر یک از عوامل اصلی سریال، از یک (ضعیف) تا 5 (عالی) چند ستاره می‌دهید؟

بطور میانگین 491 نفر به این سوال پاسخ دادند. میانگین ستاره‌های هر نفر/گروه عبارت است از:

1. خوانندگان: محسن چاووشی و سینا سرلک 4.48
2. کارگردان: حسن فتحی 4.44
3. موسیقی قسمت‌های اول: علیرضا قربانی 4.42
4. فیلمنامه: نغمه ثمینی و حسن فتحی 4.24
5. تصویربردار: محمد نامدار 4.16
6. طراح صحنه: حسن روح پروری 4.07
7. طراح لباس: ژاله زکی زاده: 4.05
8. تدوین: مهدی حسینی وند 3.99

بر اساس این نظرسنجی، عملکرد محسن چاووشی و سینا سرلک (خوانندگان ترانه‌های شهرزاد) با اختلافی اندک (0.04) بهتر از عملکرد حسن فتحی (کارگردان) ارزیابی شده است. حتی ترانه‌ی قسمت‌های ابتدایی سریال که علیرضا قربانی اجرا کرده بود، با 0.02 اختلاف نسبت به عملکرد کارگردان، در رده‌ی سوم قرار گرفته است. استقبال عمومی از ترانه‌های شهرزاد، به خصوص با صدای چاووشی و سرلک، تایید کننده‌ی نتیجه‌ی این بخش از نظرسنجی است؛ و نشانگر اهمیت موسیقی فیلم و سریال، و تاثیری که می‌تواند روی مخاطبان داشته باشد.

8. به هر یک از بازیگران این سریال از یک (ضعیف) تا 5 (عالی) چند ستاره می‌دهید؟

بطور میانگین 472 نفر به این سوال پاسخ دادند و میانگین بازی هر هنرپیشه (از 1 تا 5) به شرح زیر تعیین شد:

1. علی نصیریان (بزرگ آقا): 4.81
2. شهاب حسینی (قباد): 4.68
3. ترانه علیدوستی (شهرزاد): 4.56
4. مهدی سلطانی (هاشم خان، پدر فرهاد): 4.37
5. پریناز ایزدیار (شیرین): 4.13
6. فریبا متخصص (مرضیه، مادر فرهاد): 4.08
7. غزل شاکری (آذر/رویا گلدره‌ای، عاشق فرهاد): 3.94
8. محمود پاک نیت (جمشید، پدر شهرزاد): 3.86
9. مصطفی زمانی (فرهاد): 3.83
10. ابوالفضل پورعرب (حشمت): 3.76
11. جمشید هاشم پور (سرهنگ فولادشکن): 3.75
12. سهیلا رضوی (پروین، مادر شهرزاد): 3.64
13. گلاره عباسی (اکرم، ندیمه شیرین): 3.56
14. پانته‌آ پناهی (شربت، نامزد تقی رفعت): 3.45

15. ناهید مسلمی (بتول، دایه امید): 3.44
16. پرویز فلاحی پور (نصرت، برادر حشمت): 3.43
17. مونا احمدی (سیمین، خواهر کوچکتر شهرزاد): 3.39
18. امیرحسین رستمی (بابک، دوست فرهاد): 3.36
19. نسیم ادبی (حمیرا، خواهر بزرگ شهرزاد): 3.22
20. ساقی زینتی (ململ، ندیمه خانه بزرگ آقا): 3.21
21. رامین ناصر نصیر (هوشنگ، شوهرخواهر شهرزاد): 3.05
22. پاشا جمالی (اصغری، شاگرد فرش فروشی): 2.96
23. مینا وحید (مریم، نامزد بابک): 2.66
24. نهال دشتی (میترا، خواهر فرهاد): 2.65

نکته‌ی قابل توجه در این بخش این است که از 6 بازیگری که نمره‌ی بالاتر از 4 گرفته‌اند (علی نصیریان، شهاب حسینی، ترانه علیدوستی، مهدی سلطانی، پریناز ایزدیار، و فریبا متخصص)، دو نفر (مهدی سلطانی و فریبا متخصص، پدر و مادر فرهاد) نقش‌های گروه دوم را داشته‌اند. مصطفی زمانی (فرهاد) نیز با اختلاف قابل توجه از همبازی‌های اصلی خود، و با امتیاز 3.83 در رده‌ی نهم قرار گرفته است.

9. به نظر شما، داستان شهرزاد تا چه اندازه "قابل باور" بود؟

465 نفر به این سوال به شرح زیر پاسخ دادند:

- ✓ کاملاً قابل باور: 42% (193 نفر)
- ✓ اصلاً قابل باور نبود: 1% (3 نفر)
- ✓ بعضی ماجراها قابل باور بود و بعضی نه: 58% (269 نفر)

بر اساس نتیجه‌ی این بخش از نظرسنجی، از نظر بیش از نیمی از بینندگان (58%) بعضی از ماجراهای شهرزاد قابل باور و بعضی دیگر غیرقابل باور بوده‌اند. نزدیک به نیمی دیگر (42%) نیز این سریال را کاملاً قابل باور ارزیابی کرده‌اند. اینکه یک ماجرای عاشقانه و نسبتاً تاریخی تا چه اندازه می‌تواند از نگاه بیننده "باورپذیر" باشد، نشانگر میزان موفقیت نسبی یا شکست سریال است. فقط یک درصد پاسخ دهندگان گفته‌اند که سریال شهرزاد به تمامی غیرقابل باور بوده، که رقم بسیار پایینی است.

10. شما با کدامیک از شخصیت‌های اصلی سریال، بیش از بقیه "همذات پنداری" کردید (یا تصور کردید شبیه شخصیت

شماست)؟

463 نفر به این سوال جواب دادند:

- ✓ شهرزاد: 30% (141 نفر)
- ✓ فرهاد: 16% (72 نفر)
- ✓ قباد: 10% (47 نفر)
- ✓ بزرگ آقا: 7% (31 نفر)
- ✓ شیرین: 4% (17 نفر)
- ✓ هیچ‌یک: 33% (155 نفر)

نتایج این بخش نشان می‌دهد که 66% بینندگان با یکی از شخصیت‌های سریال احساس همذات‌پنداری یا شباهت کرده‌اند. از میان شخصیت‌های اصلی، شهرزاد بیشترین (30%) و شیرین کمترین میزان همذات‌پنداری (4%) را در میان بینندگان داشته‌اند. 33% پاسخ‌دهندگان نیز با هیچ‌یک از نقش‌ها همذات‌پنداری نکرده‌اند. اما توزیع جواب‌های این بخش بر اساس جنسیت پاسخ‌دهندگان قابل توجه است (جدول 2 و 3):

شخصیت داستان	درصد زنانی که همذات‌پنداری کرده‌اند
شهرزاد	44%
قباد	7%
شیرین	5%
فرهاد	5%
بزرگ آقا	2%
هیچ‌یک	37%
مجموع	100%

جدول 2: همذات‌پنداری پاسخ‌دهندگان زن با شخصیت‌های سریال

شخصیت داستان	درصد مردانی که همذات‌پنداری کرده‌اند
فرهاد	32%
قباد	18%
بزرگ آقا	14%
شهرزاد	7%
شیرین	1%
هیچ‌یک	28%
مجموع	100%

جدول 3: همذات پنداری پاسخ دهندگان مرد با شخصیت‌های سریال

مقایسه‌ی جدول 2 و 3 نشان می‌دهد که شهرزاد و فرهاد، بیشترین میزان همذات پنداری را به ترتیب در میان بینندگان زن و مرد داشته‌اند: نزدیک به نیمی از بینندگان زن (44%) با شهرزاد، و 32% بینندگان مرد با فرهاد همذات پنداری کرده‌اند. در حالی که توزیع نسبی همذات پنداری با سایر شخصیت‌ها در میان بینندگان زن نسبتاً نزدیک است، 18% مردان بیننده با قباد و 14% با بزرگ آقا احساس شباهت کرده‌اند. تعداد زنانی که با هیچ یک از شخصیت‌های سریال همذات پنداری نکرده‌اند، از تعداد مردانی که همین پاسخ را داده‌اند، بیشتر است (37% به 28%). همانطور که در تحلیل مربوط به سوال اول (جنسیت پاسخ دهندگان) ذکر شد، میزان "همذات پنداری" با نقش‌های فیلم یا سریال می‌تواند ارتباط مستقیمی با میزان استقبال از آنان داشته باشد. اینکه درصد قابل توجهی (66%) از پاسخ دهندگان دستکم با یکی از شخصیت‌های سریال همذات پنداری یا احساس شباهت کرده‌اند، می‌تواند یکی از دلایل استقبال عمومی از این سریال باشد.

همانطور که در مقدمه اشاره کردم، این تحقیق می‌تواند در کنار نظرسنجی‌های تکمیلی، سوالات بیشتری را در ارتباط با سریال شهرزاد پاسخ دهد.

به امید رفو شدن زخم‌های همه‌ی شهرزادها و فرهادها و قبادها و شیرین‌ها.